

Commissieplan 2017

Normcommissie 400223 'Business Continuity Management en Crisismanagement'

Normalisatie: de wereld op één lijn.

COMMISSIEPLAN 2017

NORM(SUB)COMISSIE
400223 'Business Continuity Management en Crisismanagement'

DATUM
2017-07-03

NEN Milieu & Maatschappij

Postbus 5059
2600 GB Delft

Vlinderweg 6
2623 AX Delft

(015) 2 690 390
<e-mail cluster>
www.nen.nl

Nederlands Normalisatie-instituut

1 Algemene gegevens

1.1 Commissie

400223 'Business Continuity Management en Crisismanagement'

1.2 Werkgebied

1. Het verzorgen en bepalen van de Nederlandse inbreng bij de internationale normalisatie op het gebied van Business Continuity Management en Crisismanagement zoals die plaatsvindt in de internationale Technical Committee ISO/TC 292 "Security" en de Europese Technical Committee CEN/TC 391 "Societal and citizen security".

2. Platform voor bevordering van de toepassing van internationale en Europese normen en richtlijnen voor Business Continuity Management (BCM) en Crisismanagement (CM) in Nederland.

3. Het ontwikkelen van nationale normen en richtlijnen waar die in aanvulling op de internationale en Europese normen voor BCM en CM gewenst zijn door Nederlandse belanghebbende partijen.

1.3 Belang

Vandaag de dag zijn bedrijven en consumenten steeds meer afhankelijk van de continuïteit van de levering van producten en diensten van hun toeleveranciers. Denk aan de nadelen die treinreizigers ondervinden bij wissel- en sein storingen en de maatschappelijke schade die ontstaat als het netwerk van een mobiele-telefoonprovider uitvalt. De schade die wordt veroorzaakt door een kapotgevaaren stuw in de Maas. Patiënten kunnen overlijden als de stroomvoorziening in een ziekenhuis uitvalt of bepaalde radiofarmaca tijdelijk niet leverbaar zijn. Bedrijven ondervinden grote schade als hun IT-provider uitvalt of essentiële grondstoffen of halffabricaten niet op tijd aankomen. Andersom kunnen bedrijven failliet gaan als zij voor langere tijd hun klanten niet kunnen bedienen. Met de toenemende outsourcing van niet-kernactiviteiten en het 'just-in-time' management in de supply-chain worden bedrijven steeds afhankelijker van de continuïteit van de onderlinge dienstverlening.

Business continuity management is dus een belangrijk thema voor veel bedrijven en instellingen. Uit onderzoek in Nederland in 2014 door Siemens¹⁾ komt naar voren dat business continuity management bij 70 % van de ondervraagde bedrijven een vast punt is op de agenda van directievergaderingen en dat 62 % van deze bedrijven beschikt over een bedrijfscontinuïteitsplan. Bij grote bedrijven (> 1000 werknemers) zijn deze percentages nog hoger. Dit resultaat wordt bevestigd door een onderzoek van Ernst & Young²⁾ waarin 28 % van de ondervraagde bedrijven bedrijfscontinuïteit bestempelt als eerste

---

¹ http://w3.siemens.nl/builingtechnologies/nl/nl/business-continuity/documents/siemens_bcm_rapport_nl_2014.pdf

² <https://www.shinnihon.or.jp/services/advisory/risk-advisory/global-contents/pdf/Insights-on-it-risk-2011-08-en.pdf>

DATUM
2017-07-03

PAGINA
3/16

prioriteit en het bij 48% van de ondervraagde bedrijven tot de top-3 prioriteiten behoort. Dat bedrijfscontinuïteit ook een belangrijk thema is voor kleinere bedrijven blijkt onder meer uit onderzoek dat in opdracht van Nationale Nederlanden is uitgevoerd door TNS NIPO onder ruim 600 MKB-bedrijven³. Zo blijkt uit dit onderzoek dat structurele aandacht voor de risico's die de continuïteit van een bedrijf in gevaar kunnen brengen, kan bijdragen aan kostenbeheersing en een betere concurrentiepositie van het bedrijf.

Onderzoeken wijzen echter ook uit dat business continuity management en risicomanagement niet altijd de aandacht krijgen die zij verdienen. Het onderzoek van Siemens uit 2014 laat zien dat 54 % van alle ondervraagde bedrijven van mening is meer te moeten doen om de bedrijfscontinuïteit te waarborgen. Ruim 50 % van de ondervraagde bedrijven uit het onderzoek van Ernst & Young geeft aan de intentie te hebben de investeringen in bedrijfscontinuïteit op te schroeven. Uit het onderzoek van TNS-NIPO blijkt dat de borging van bedrijfscontinuïteit en risicomanagement in de organisatie vaak onvoldoende aandacht krijgt. Van alle ondervraagde MKB-bedrijven heeft 49 % geen risicoanalyse, staat bij 64 % bedrijfscontinuïteit en risicomanagement niet als vast punt op de agenda bij directievergaderingen en heeft 72 % geen bedrijfscontinuïteitsplan.

Uit onderzoek van het COT⁴ blijkt dat bijna vier op de vijf (78%) bedrijven vindt dat uitval van ICT de hoogste prioriteit moet krijgen in de voorbereiding op een crisis. Digitale kwetsbaarheid is de op één na grootste vrees van organisaties. 210 Nederlandse topbedrijven namen deel aan het onderzoek dat in 2015 voor het eerst werd gehouden. Meer dan de helft (57%) van de onderzochte bedrijven heeft de afgelopen vijf jaar tenminste één keer een crisis meegemaakt. Een crisis heeft volgens de onderzochte bedrijven de grootste impact op het functioneren van de eigen organisatie en daarna op de reputatie. Een derde geeft aan niet in beeld te hebben wat de kosten van de laatste crisissituatie zijn geweest. 8% geeft aan dat die crisis minimaal één miljoen euro heeft gekost. De eigen crisiscommunicatie wordt door 17% van de bedrijven met een onvoldoende beoordeeld. Daarmee krijgt dit aspect de laagste beoordeling van alle crisis capabilities.

Tegen deze achtergrond is het belangrijk dat er normen en richtlijnen worden ontwikkeld die bedrijven helpen om op een systematische manier aandacht te geven aan business continuity management en crisismanagement. De normen en richtlijnen voor BCM kunnen worden gebruikt als 'best practices', maar daarnaast ook om leveranciers te beoordelen en voor derde-partij certificatie.

In bredere zin dragen alle BCM en CM normen bij aan maatschappelijke veiligheid door verbetering van de continuïteit en leveringszekerheid van voor het maatschappelijk verkeer essentiële bedrijven en organisaties en het optimaal reageren in geval van een crisis.

---

³ <https://www.nn.nl/Over-NationaleNederlanden/Actualiteiten/Persbericht/Wegvallen-twee-belangrijkste-klanten-voor-een-op-vijf-bedrijven-fataal.htm>

⁴ <http://www.cot.nl/overcot/archief-actueel/resultaten-onderzoek-crisismanagement-nederlands-bedrijfsleven-bekend.html>

DATUM
2017-07-03

PAGINA
4/16

2 Commissiestructuur en relaties

2.1 Nationale structuur

Commissie	Naam
400223	Business Continuity Management en Crisis Management

2.2 Internationale relaties

Commissie	Naam	Binding
ISO/TC 292	Security	P
CEN/TC 391	Societal and citizen security	P
CEN/TC 391 WG 3	Crisis Management	

Toelichting.

Voor CEN commissies geldt dat de normcommissie advies en stemrecht heeft op de genoemde Europese ontwikkelingen.

Voor ISO commissies geldt dat er onderscheid wordt gemaakt tussen P-leden (participants) en O-leden (observers).

P-leden doen actief mee aan de ontwikkeling van normen en hebben stemplicht.

O-leden hebben toegang tot de documentenstroom en kunnen reageren, maar zij hebben geen stemplicht.

3 Commissiesamenstelling en stakeholdercategorieën

Ledenbestand per 2017-03-01

Naam persoon	Werkgever	Belanghebbende	Rol	Categorie stakeholder
Dhr. I. Drost	AON Risk Solutions	idem	lid	3a
Dhr. G. Kogehop	BCM+	idem	voorzitter	3a
Dhr. E. Fazzi	Stedin	idem	lid	1a
Dhr. G. Spiele	TüV Nederland	idem	lid	8
Mw. N.S. Hannema	EquensWorldline	idem	lid	1a
Dhr. J. van Buiten	Basis Continuity	idem	lid	3a
Dhr. F. Plug	Mitigate BV	idem	lid	3a
Dhr. E. Smit	ABN ANMRO	idem	lid	1a
Dhr. M Crooymans	Sogeti Nederland	BCI	lid	11
Dhr. D. Hortensius	NEN	n.v.t.	secretaris	n.v.t.

Verklaring categorieën (zie ook bijlage A):

1a: directie gebruiker (eindgebruiker van dienst, proces of product)

3a: adviserende organisaties (ingenieursbureaus, adviesbureaus, consultancy)

6a: producenten/leveranciers van aanhangende producten en diensten

8: controlerende instanties (inspectiediensten, certificeringsinstellingen)

11: Contextbepalers groter geheel

DATUM
2017-07-03

PAGINA
5/16

Stakeholderinventarisatie Normcommissie Business Continuity Management

Een belangrijk uitgangspunt van normalisatie is openheid/transparantie en betrokkenheid van alle belanghebbende partijen. Dit principe houdt in dat alle belanghebbende partijen moeten worden geïnformeerd over een normalisatieproject en hen de mogelijkheid moet worden geboden daarin te participeren. Door NEN wordt een bepaald model gehanteerd voor inventarisatie van belanghebbende partijen bij normalisatie. Dit model is toegepast voor het onderwerp Business Continuity Management. In bijlage A worden beknopt de in het algemene model onderscheiden categorieën stakeholders genoemd. Daarbij is aangegeven hoe deze categorieën zijn vertaald naar het onderwerp management(systeem)normen en zijn de leden van de normcommissie in deze categorieën ingedeeld. Crisismanagement is in begin 2017 aan deze commissie toegevoegd en dit onderwerp zal in 2017 actief worden ingevuld, partijen zullen worden benaderd met de vraag om deelname aan de commissie te overwegen

Review belanghebbenden

Laatste review belanghebbende partijen in de normcommissie: wordt regelmatig op vergadering van de NC besproken

Eerstvolgende formele review belanghebbende partijen in de normcommissie: n.t.b.

4 Publicaties

NEN-EN-ISO 22300	Societal security - Vocabulary
NEN-EN-SO 22301	Societal security — Business continuity management systems - Requirements
NEN-EN-ISO 22313	Societal security — Business continuity management systems — Guidance
ISO/IEC TS 17021-6	Conformity assessment — Requirements for bodies providing audit and certification of management systems — Part 6: Competence requirements for auditing and certification of business continuity management systems
ISO/TR 22351	Societal security -- Emergency management -- Message structure for exchange of information
ISO/TS 22317	Societal security -- Business continuity management systems -- Guidelines for business impact analysis (BIA)
NEN-ISO 18788	Management system for private security operations -- Requirements with guidance
ISO/TS 22318	Societal security -- Business continuity management systems -- Guidelines for supply chain continuity
ISO 22316	Security and resilience -- Organizational resilience -- Principles and attributes
CEN/TS 16850	Societal and Citizen Security - Guidance for managing security in healthcare facilities

DATUM
2017-07-03

PAGINA
6/16

5 Ambitie, doelstellingen en diensten - Het Serviceprofiel

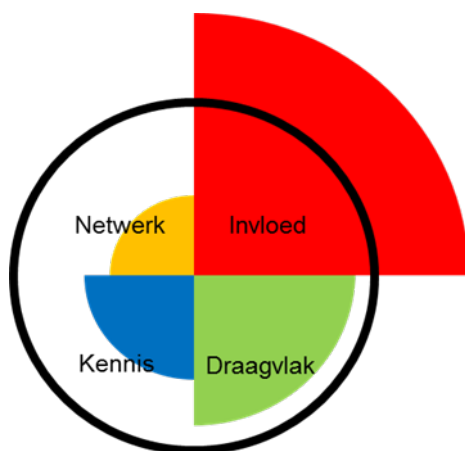
In het Serviceprofiel wordt de dienstverlening van NEN aan de normcommissie vastgelegd. Het maakt de behoefte van de normcommissie inzichtelijk, waardoor NEN zijn toegevoegde waarde voor de normcommissie kan optimaliseren. Mensen en middelen kunnen zo effectief en efficiënt mogelijk worden ingezet.

Voorjaar 2017 is een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder de leden van de normcommissie BCM&CM. Daaruit blijkt dat de commissieleden in het algemeen tevreden tot zeer tevreden zijn over aspecten als functioneren van de commissie en over de voorzitter en de ondersteuning van NEN. Minder tevreden is men over de samenstelling van de commissie.

Als het gaat om het belang, c.q. de reden van deelname in de normcommissie zijn de antwoorden te relateren aan de aspecten van het serviceprofiel:

- *Invloed*: inhoud en toepasbaarheid van normen en andere afspraken beïnvloeden vanuit het belang van de eigen organisatie, de sector en/of de maatschappij.
- *Draagvlak*: het creëren van een zo breed mogelijk draagvlak voor oplossingen die worden vastgelegd in normen of andere afspraken.
- *Netwerk*: toegang tot een Nederlands, Europees en/of internationaal netwerk van personen en organisaties.
- *Kennis*: kennis van normen, maar ook kennis van ontwikkelingen op het gebied van technologie, regelgeving en toepassing van normen.

De antwoorden leiden tot het volgende beeld:

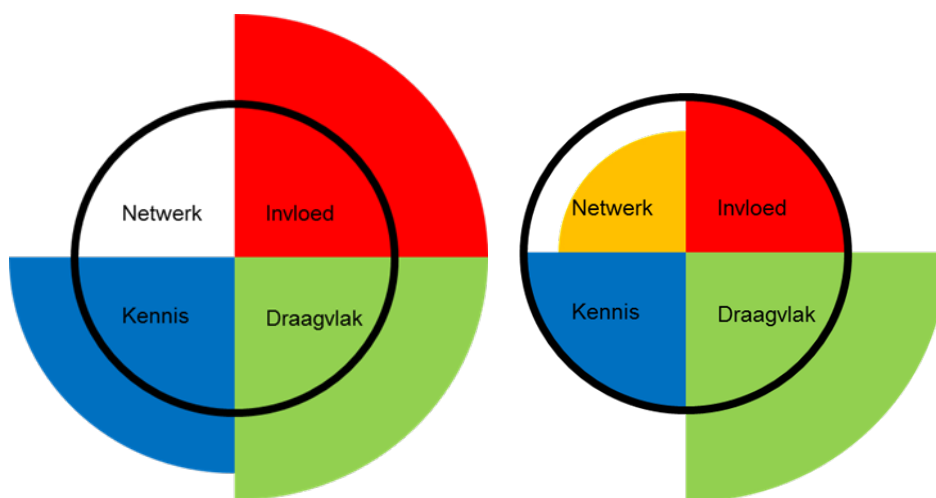
Reden deelname NC BCM&CM

DATUM
2017-07-03

PAGINA
7/16

Het merendeel van de commissieleden heeft aangegeven het uitoefenen van invloed op de normen de belangrijkste reden is om deel te nemen in de normcommissie.

De antwoorden op de vraag over de verwachtingen voor het komende jaar (2017) en verbetermogelijkheden bieden aanknopingspunten voor het activiteitenplan 2017:

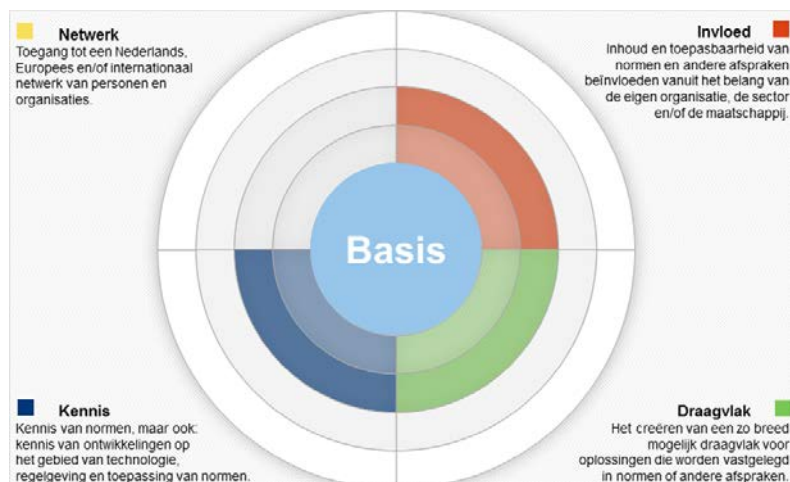

Verwachtingen NC BCM&CM 2017

Verbeterpunten NC BCM&CM

Uit de antwoorden valt af te leiden het beïnvloeden van de ontwikkelingen in ISO/TC 292 en verbreden van draagvlak (verbreding normcommissie) belangrijk worden gevonden. Daarnaast blijven kennisuitwisseling en netwerkfunctie ook belangrijk en die kunnen bij verbreding van draagvlak en goede betrokkenheid bij de internationale ontwikkelingen ook beter uit de verf komen.

Dit leidt dan tot het volgende serviceprofiel voor 2017:

DATUM
2017-07-03

PAGINA
8/16

Toelichting op de vier aspecten:

Invloed

- actieve deelname in de werkgroep 6 van TC 292

Draagvlak

- Vergroting aantal commissieleden
- Werving leden voor stakeholderplatform en zogenoemde 'volgers' via NENCRowd

Netwerk

- netwerkfunctie kan beter worden benut als NC wordt versterkt en het stakeholderplatform van de grond komt
- goede contacten met BCI Nederland kunnen netwerkfunctie versterken

Kennis

- NEN brengt kennis is over het normontwikkelingsproces
- NEN brengt relatief veel kennis in over inhoud managementsysteemnormen
- NC leden willen onderling meer kennis uitwisselen en ook met het op te zetten stakeholderplatform

6 Werkprogramma, doelstellingen en geplande activiteiten

6.1 Nationaal werk

Op dit moment is geen nationaal werk onder handen, echter de commissie staat altijd open voor externe inbreng en ideeën om aan het vakgebied BCM en CM toe te voegen indien het past binnen de scope en er een behoefte aan is in Nederland. Dit kan zelfs later worden ingebracht voor uitwerking op Europees of Wereldwijd niveau.

6.2 Europees

Op Europees niveau worden door CEN/TC 391 ISO-normen van ISO/TC 292 als Europese norm overgenomen. Daarnaast wordt gewerkt aan normen op het gebied van crisis management.

De volgende normen waaraan momenteel binnen CEN/TC 391 wordt gewerkt, worden actief gevolgd door de normcommissie:

DATUM
2017-07-03

PAGINA
9/16

Reference	Document title
DTS 17091	Crisis Management – Guidance for developing a strategic capability

Voor een volledig overzicht van het werkprogramma van CEN/TC 391 zie:

https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:32:0:::FSP_ORG_ID,FSP_LANG_ID:680331,25&cs=1DEA3EB5E097845A11A8E4C58418A669F

6.3 Internationaal

De volgende normen waaraan momenteel binnen ISO/TC 292 wordt gewerkt worden actief gevolgd door de normcommissie

Reference	Document title
ISO/DIS 22300	Security and resilience -- Terminology
ISO/AWI 22396	Security and resilience -- Community resilience -- Guidelines for information exchange between organizations
ISO/WD TS 22331	Security and resilience -- Business continuity management systems -- Guidelines for business continuity strategy
ISO/WD TS 22330	Security and resilience -- Business continuity management systems -- Guidelines for people aspects of business continuity

Voor een volledig overzicht van het werkprogramma van ISO/TC 292 zie:

<https://www.iso.org/committee/5259148/x/catalogue/p/0/u/1/w/0/d/0>

6.4 Doelstelling

In 2017 zal de aandacht van de normcommissie gericht zijn op:

- Het uitbouwen van het activiteitenprogramma, waarbij crisismanagement onderdeel van de scope van de normcommissie is geworden;
- Leveren van inbreng in de relevante normontwikkeling binnen ISO/TC 292, met name op dit moment ISO 22300, 22330 en 22331;

DATUM
2017-07-03

PAGINA
10/16

- Actieve aanpak van de systematic review van ISO 22301 Business Continuity Management – Requirements; organisatie van een informatiebijeenkomst met het doel nieuwe leden te werven en support te vinden voor actieve inbreng als tot herziening van ISO 22301 wordt besloten;
- Leveren van inbreng in de relevante normontwikkeling binnen CEN/TC 391, met name de ontwikkeling van de CEN/TS voor Crisis Management;
- Verzamelen, uitwisselen en verspreiden van kennis en ervaring tussen commissieleden en met externe partijen in Nederland over business continuity management en crisismanagement, het belang van business continuity management en crisismanagement voor kleinere organisaties, het belang van normontwikkeling op dit gebied en de vertaling van ISO 22301 en ISO 22313.
- Een grotere groep belanghebbenden, die geen behoefte hebben aan deelname aan de normcommissie zelf, toch de mogelijkheid bieden om betrokken te zijn via het stakeholdersplatform of als volger. Voor het werven van belanghebbenden wordt gebruik gemaakt van de nieuwe NEN tool [NENCrowd](#).

6.5 Vergaderproces

Op nationaal niveau zijn voor 2017 vooralsnog 3 vergaderingen van de normcommissie voorzien.

6.6 Communicatie

In 2017 zal actief worden gecommuniceerd over de activiteiten van de normcommissie en de ontwikkeling van ISO-normen op het gebied van BCM en CM.

Te benutten communicatiekanalen zijn:

- KAMnieuwsbfr en KAM-mail van NEN
- Security-mail van NEN
- NEN website: nieuwsberichten en persberichten
- NENCrowd campagne voor werving NC leden, deelnemers stakeholdersplatform en volgers
- LinkedIn
- Websites en nieuwsbrieven van NC-leden
- Vakbladen
- Het geven van presentaties en bijdragen aan workshops
- Het platform Erkend Risicoadviseur

7 Lidmaatschappen van werkgroepen

7.1 Lidmaatschappen van Europese werkgroepen

Wergroepnummer	Wergroepnaam	Naam expert
CEN TC 391 WG3	Crisis Management	

DATUM
2017-07-03

PAGINA
11/16

7.2 Lidmaatschappen van internationale werkgroepen

Werkgroepnummer	Werkgroepnaam	Naam expert
Nog in te vullen		
ISO TC 292 WG2	Security and resilience	?

8 Evaluatie en voortgangsrapportage

In 2016 hebben twee vergaderingen plaatsgevonden.

De Nederlandse vertalingen van ISO 22301 en ISO 22313 zijn gepubliceerd.

Er zijn diverse werkdocumenten van ISO/TC 292 becommentarieerd.

Er zijn mogelijkheden bekeken voor aanvullende nationale activiteiten zoals het onderzoeken van de wenselijkheid van een BCM-lightversie en een certificeerbare variant van ISO 27031.

9 Begroting en financiering

De gedetailleerde begroting maakt geen deel uit van het openbare commissieplan

Per deelnemende organisatie wordt voor 2017 een bijdrage gevraagd, afhankelijk van aard en omvang van de betreffende organisatie:

Categorie	Bijdrage (excl. BTW)
Brancheorganisaties	€3.500
Overheidsorganisaties	€2.500
Bedrijven	€2.500
Kleine bedrijven (<15 fte)	€1.750
Beroepsorganisaties	€1.000
Hogescholen en universiteiten	€1.000
Eenmanszaken, ZZP-ers	€1.000

COMMISSIEPLAN 2017
commissienummer 400223
BCM&CM

DATUM
2017-07-03

PAGINA
12/16

DATUM
 2017-07-03

PAGINA
 13/16

Bijlage A – Algemene indeling categorieën stakeholderanalyse plus interpretatie voor managementsysteemnormen en verwante onderwerpen

	Stakeholders	Omschrijving (generiek)	Omschrijving (managementsysteemnormen)
1a	Directe gebruikers	Eindgebruiker van dienst, proces of product	Alle organisaties waarvoor het aspect (bijvoorbeeld kwaliteit, milieu, arbo, assets) dat met de norm wordt gemanaged, belangrijk is of door anderen wordt gevonden
1b	Brancheorganisaties directe gebruikers	Als groep, in de vorm van belangenorganisaties	
2a	Voorwaarde scheppende organisaties / opdrachtgevers	Organisaties die de voorwaarden bepalen waaraan het product of dienst moet voldoen. Bijv. opdrachtgevers. Wetmatige voorwaarden worden door wetgevende instanties bepaald (zie onder 9).	Dit zijn de stakeholders die vinden dat een organisatie een managementsysteem voor het betreffende onderwerp moet hebben (bijvoorbeeld afnemers bij ISO 9001/14001/22301, werknemers/vakbonden bij OHSAS 18001, overheid bij ISO 14001/18001/55001, opdrachtgevers en uitbestedende organisatie bij ISO 55001)
2b	Brancheorganisaties van voorwaarde scheppende partijen		
3a	Adviserende organisaties	Organisaties die andere belanghebbenden inhoudelijk kunnen adviseren (bijv. ingenieursbureaus, adviesbureaus, consultancy)	Adviesbureaus op het gebied van managementsystemen en/of op het specifieke vakgebied dat door de MSS wordt gedekt
3b	Brancheorganisaties van adviserende partijen		
4a	Uitvoerende / toepassende /	Productnormalisatie: organisaties die het	Organisaties die voor een andere organisatie (een deel van) het

DATUM
 2017-07-03

PAGINA
 14/16

	Stakeholders	Omschrijving (generiek)	Omschrijving (managementsysteemnormen)
	dienstverlenende organisaties	product gebruiken / toepassen in hun dienstverlening naar de eindgebruiker toe (bijv. aannemer, installateur). Dienstennormalisatie: organisaties die een proces of dienst verlenen aan de eindgebruiker (bijv. schuldhulpverlener).	managementsysteem uitvoeren. Opmerking: zal niet vaak voorkomen, bijv. een juridisch adviesbureau dat register van wettelijke eisen bijhoudt, of organisatie die interne audits verzorgt (overlap met categorie 3)
4b	Brancheorganisaties van uitvoerende / dienstverlenende / toepassende partijen		
5a	Producenten / leveranciers van hoofdproduct	Bij <u>productnormalisatie</u> is dit de hoofdproducent / hoofdleverancier. Bij <u>dienstennormalisatie</u> wordt deze categorie niet gebruikt. De rol van 'producent / leverancier' wordt vervuld door de uitvoerende, dienstverlenende organisatie.	N.v.t.
5b	Brancheorganisaties van producenten / leveranciers van hoofdproduct		
6a	Producenten / leveranciers van aanhangende producten en diensten	Bij <u>productnormalisatie</u> betreft dit producenten / leveranciers van producten die als grondstof, halffabriekaat of rest-/afvalstof in de	Organisaties die aanvullende diensten leveren voor het functioneren van een managementsysteem. Bijvoorbeeld: trainingen/opleidingen, softwareleveranciers, uitvoering interne

DATUM
 2017-07-03

PAGINA
 15/16

	Stakeholders	Omschrijving (generiek)	Omschrijving (managementsysteemnormen)
		productketen voorkomen. Bij <u>dienstennormalisatie</u> betreft het de aanbieders van aanvullende diensten.	audits (overlap met categorie 4)
6b	Brancheorganisaties van producenten / leveranciers van aanhangende producten en diensten		
7	Onderzoek- en kennisinstellingen	Instellingen die zonder direct commercieel belang kennisleverancier zijn of onderzoek verrichten. Bijv. onderwijsinstellingen, laboratoria, onderzoeksinstellingen.	Universiteiten
8	Controlerende instanties	Bijv. inspectiediensten, certificeringinstellingen	Certificatie-instellingen, RvA (direct gerelateerd aan het managementsysteem) Inspecties, toezichthouders overheid (soms direct gerelateerd aan het systeem, maar meestal aan de discipline die met het systeem wordt afgedekt)
9	Wetgevende instanties	Overheden	Overheden (soms direct gerelateerd aan het systeem, maar meestal aan de discipline die met het systeem wordt afgedekt)
10	Bestaande/nieuwe initiatiefnemers	Partijen die alternatieve initiatieven ondernemen vergelijkbaar met NEN. (normen, certificatieschema's, richtlijnen etc.)	Certificatie-instellingen, branches, CCvD (bijv. in de Bouw, bij SCCM)

DATUM
2017-07-03

PAGINA
16/16

	Stakeholders	Omschrijving (generiek)	Omschrijving (managementsysteemnormen)
11	Contextbepalers groter geheel	Organisaties (bijv. stichtingen, platforms) die op generieke wijze betrokken zijn.	Netwerkorganisaties op thema's van management(systeme)normen. Bijvoorbeeld BCI Nederland